

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Sendt med e-post til uttalelse@nve.no

Oslo, 22. December 2021

Saknr: 3857
Ansvarlig advokat: Mari Kjellevoid Brygfjeld

SAK NR 202104328 – HØRINGSUTTALELSE FRA TROLLAKTIV AS – SYRTVEIT KRAFTVERK

1. Innledning

Det vises til melding fra Agder Energi Vannkraft AS («Agder Energi») om utbygging av kraftverk i Syrtveitfossen med forslag til utredningsprogram. Vi bistår TrollAktiv Drift AS («TrollAktiv») i saken.

TrollAktiv er Norges største senter for elvesportaktiviteter med en årlig omsetning på ca. 20 millioner kroner. Selskapet er den største enkeltstående aktøren som blir berørt av en eventuell utbygging av Syrtveit kraftverk.

En utbygging av Syrtveit kraftverk i henhold til Agder Energis forslag vil ha dramatiske konsekvenser for TrollAktiv, og medføre at selskapet mister vesentlige deler av sitt næringsgrunnlag. Dette vil også være en vesentlig samfunnsmessig ulempe, da ringvirkninger av TrollAktivs aktivitet bidrar med betydelige inntekter til andre lokale næringsinteresser, lokalsamfunnet og regionen.

Tilstrekkelig vannføring i Syrtveitsfossen er et absolutt kriterium for at TrollAktiv kan fortsette med sine aktiviteter, og i den forbindelse mener TrollAktiv at det spesielt er to forhold som må utredes i konsekvensutredningen:

- Hvordan en utbygging vil påvirke TrollAktivs næringsinteresser, herunder lokale og regionale ringvirkninger.
- Hvilke avbøtende tiltak som kan gjennomføres ved en eventuell utbygging.

Det er sentralt at utredningene gjennomføres i nær dialog med TrollAktiv.

2. Om TrollAktiv

TrollAktiv er Norges største senter for elvesportaktiviteter, både med hensyn til omsetning, antall gjester og antall ansatte. I 2021 vil selskapet omsette for over 22 millioner kroner. Det er 25 årsverk tilknyttet virksomheten, hvorav 7 er fulltids ansatte og 50 er sesongansatte. Senteret har vært i drift siden 1994, og har siden oppstart investert ca. 35 millioner kroner i infrastruktur og anlegg tilknyttet elvesportaktivitetene. I 2022 har selskapet planlagt for å investere ytterligere 5-6 millioner kroner i anleggene.

Det vesentligste av aktiviteten i TrollAktiv er elvesportaktiviteter med utgangspunkt i Syrtveitfossen over en strekning på ca. 1 km fra Byglandsfjord til Lislefoss. I denne elvestrekningen tilbys aktiviteter som rafting, Stand-Up-Paddle (SUP), vannpark, kajakk, elvebrett, utleie av fiskeutstyr, m.m. Med et fall på 18 meter over

en elvestrekning på én kilometer er Syrtveitfossen ideell for elvesport. Med dette utgangspunktet kan TrollAktiv tilby spennende og actionfylte rafting-turer, som kan tilpasses ulike nivå, alt fra barnefamilier til de som ønsker krevende og adrenalinfylte turer. Med grunnlag i aktivitetene i Syrtveitfossen tilbyr TrollAktiv supplerende aktiviteter som f.eks. klatrepark, paintball, sykling, m.m.

TrollAktivs virksomhet tiltrekker seg ca. 30 000 årlig besøkende gjester, hvorav ca. 15 000 er rafting-gjester. Senteret har 150 sengeplasser med ca. 14 000 gjestedøgn. Syrtveitfossens beliggenhet gir et unikt utgangspunkt for å tilby elvesportaktiviteter: Det er den nærmeste rafting-elven for Stavanger, Kristiansand og de tetttest befolkede delene av Telemarkskysten, Vestfold og Østfold. Fra Sørlandskysten er det ca. én times kjøring for dagsturister. På grunn av nærheten til Kristiansand og Sørlandet, har senteret også et stort antall besøkende gjester fra Danmark, Tyskland, Nederland og Storbritannia. For internasjonale turister som ankommer Sørlandet, ligger Syrtveitfossen langs hovedfartsåren til Vestlandet.

Selskapets virksomhet har med andre ord stor innvirkning på lokal sysselsetting og inntekter til Evje og Hornnes kommune. Videre gir virksomheten betydelige ringvirkninger for lokalt næringsliv og reiseliv. Som eksempel på de lokale ringvirkningene, vises det til at mange gjester benytter seg av Revsnæs hotell ved Byglandsfjord og andre overnattingssteder i Evje. Videre vises det til at Evjetun leirskole, som er en av landets største leirskoler, har ca. 120 elver på ukentlig besøk hos TrollAktiv fra april til oktober. TrollAktivs omfattende besøk bidrar også til økt aktivitet til andre turistattraksjoner i Midtre Setesdal, som for eksempel Mineralparken på Evje.

I tillegg opplever TrollAktiv at mange turister fra andre regionale reisemål, f.eks. Hovden og Kristiansand, benytter seg av TrollAktivs tilbud i Syrtveitfossen. TrollAktiv er derfor også viktig for den regionale reiselivsbransjen.

Med utgangspunkt i Syrtveitfossens beliggenhet, TrollAktivs merkevare og de betydelige investeringene som er gjennomført, har TrollAktiv et stort potensial for ytterligere vekst. En absolutt forutsetning for videre drift er at hovedaktivitetene i Syrtveitfossen består. En fullstendig utbygging av fossen i tråd med Agder Energis forslag vil umuliggjøre videre drift.

3. Merknader til meldingen

Konsekvenser for næringsinteresser, herunder TrollAktiv, er kort omtalt i meldingens punkt 8.14.2. Videre fremgår det i punkt 9:

«Kommende utredninger knyttet til andre næringsinteresser (ref. pkt. 8.14.2) vil avdekke behov/muligheter for mulige avbøtende tiltak. På det nåværende tidspunkt er det ikke grunnlag for å konkretisere dette.»

I forslaget til utredningsprogram punkt 10.14.12 fremgår det at «*hvordan utbyggingen påvirker andre næringsinteresser, herunder TrollAktiv AS og Baring AS, vil bli utredet*». TrollAktiv mener at dette er en forbeskjeden beskrivelse av utredningsbehovet, og vil utdype dette nedenfor.

3.1 Konsekvenser for TrollAktiv og ringvirkninger

TrollAktiv er den største enkeltstående aktøren som blir berørt av en fremtidig kraftutbygging i Syrtveitfossen. En full utbygging av Syrtveitfossen med minstevannføring på 15 m³/s er i direkte konflikt med mulighetene for å tilby elvesportaktiviteter i Syrtveitfossen. Ettersom rafting i fossen er TrollAktivs hovedattraksjon, vil bortfall av elvesportaktiviteter også betydelig redusere grunnlaget for TrollAktivs øvrige aktiviteter.

TrollAktiv mener derfor at det er viktig at det utarbeides en grundig konsekvensutredning, som vurderer de samlede konsekvensene for TrollAktiv og ringvirkninger knyttet til TrollAktivs virksomhet. TrollAktiv har foreløpig identifisert følgende forhold som må vurderes:

- Konsekvenser for TrollAktiv isolert sett ved en full utbygging. Konsekvensutredningen må ta høyde for potensial for fremtidig utvidelse av TrollAktivs aktiviteter.

- Konsekvenser for annet lokalt næringsliv dersom TrollAktiv må legge ned eller nedskalere driften, herunder konsekvenser for overnattingssteder, serveringssteder, leirskole, andre turistattraksjoner, m.v.
- Konsekvenser for Evje og Hornnes kommune, herunder reduserte skatteinntekter, og reduksjon i sysselsetting, m.v. som direkte og indirekte følger av en eventuell nedleggelse eller nedskalering av TrollAktivs virksomhet.
- Konsekvenser for regionalt næringsliv, f.eks. turisme fra Hovden, Sørlandet og Setesdalsområdet.

Det antas at lokal verdiskaping fra aktiviteten i og rundt Syrtveitfossen samlet sett er så stort at lokal verdiskaping fra et nytt Syrtveit kraftverk neppe vil overstige disse. Det vil derfor være en vesentlig samfunnsmessig ulempe, om TrollAktivs næringsgrunnlag forsvinner. Ringvirkningene må derfor tallfestes, slik at man i et lokalt og regionalt perspektiv kan sammenholde samfunnets inntekter fra TrollAktiv med lokalsamfunnets inntekter fra et fremtidig kraftverk i Syrtveitfossen.

3.2 Avbøtende tiltak / redusert utbygging

TrollAktiv har hele tiden hatt et godt samarbeid med Agder Energi om aktiviteten i Syrtveitfossen, og herunder med god dialog knyttet til endringer i vannføring. Selv om det er fastsatt minstevannføring på 15 m³/s, anslår TrollAktiv at det i gjennomsnitt slippes opp mot 120-150 m³/s i Syrtveitfossen bl.a. for å sikre produksjonsvann i kraftverkene nedstrøms Byglandsfjord. Den faktiske vannføringen er med andre ord betydelig høyere enn minstevannføringen som er fastsatt i gjeldende reguleringskonsesjon fra 2003.

Foreslått minstevannføring på 15 m³/s i Syrtveit kraftverk vil utvilsomt eliminere grunnlaget for elvesportaktiviteter i Syrtveitfossen. Dersom det gjennomføres avbøtende tiltak, har TrollAktiv foreløpig vurdert at en vannføring på 60 m³/s er et absolutt minimum for å kunne fortsette med elvesportaktiviteter.

TrollAktiv mener derfor at det bør utredes konsekvenser ved ulike vannføringer mellom 60 og 200 m³/s.

Ved vurdering av konsekvenser på ulik vannføring, må konsekvensutredningen ta utgangspunkt i følgende premisser:

- TrollAktiv har behov for vann på dagtid mellom 1. april og 1. november.
- I høysesongen juni, juli og august, da TrollAktiv har flest antall besøkende, er det behov for konsentrert vannføring. I denne perioden gjennomføres 3-4 rafting-turer per dag, med tillegg bl.a. fiske, kajakk og surfing.
- I sesongen før og etter høysesong (april/mai og september/oktober) er det noe mindre aktivitet. Det gjennomføres da inntil 2 rafting-turer per dag.

For å opprettholde drift ved en kraftverksutbygging, er det en absolutt forutsetning at det slippes betydelig minstevannføring i perioden april til november. Minstevannføringen må også være stabil. TrollAktiv vil derfor allerede nå signalisere at det ikke er aktuelt med samme type manøvrering av minstevannføring som i Nedre Otta kraftverk.

Forutsatt tilstrekkelig minstevannføring, har TrollAktiv foreløpig identifisert følgende avbøtende tiltak, som kan være egnet til å redusere konsekvensene for TrollAktiv:

- Fysiske tiltak i elva, som f.eks. å lage et mer konsentrert elveløp (bygge murer i elva, plastre eksisterende mur, m.m.). Man må imidlertid være varsom når man gjennomfører fysiske tiltak i en rafting-elv. Det må derfor engasjeres elvearkitekt for å vurdere hvilke fysiske tiltak som kan gjennomføres ved redusert vannføring. TrollAktiv er kjent med at man har lykket med dette i rafting-elver i Trent i England og i North Carolina i USA.
- Gjennomføre nye tiltak, f.eks. utbygging av surfebølge, bane for elvekajakk, m.v.
- Økonomiske midler til markedsføring, m.v.
- Tilrettelegge for universell utforming, slik at bevegelseshemmede kan tilbys fiske.

Når det gjelder utløp fra Syrtveit kraftverk ved Lislefoss, er det foreslått to alternative utløp. TrollAktiv vil påpeke at det øverste alternativet vil komme i konflikt med TrollAktivs vannpark. Forutsatt tilstrekkelig

minstevannføring, som er nødvendig for drift av vannparken, må utløpet plasseres på det sørligste alternativet for å unngå farlige situasjoner i vannparken.

3.3 Kraftverksøkonomi

Agder Energi har anslått kostnadene for utbygging til ca. 450 millioner kroner. Full utbygging av Syrtveit kraftverk er anslått å gi en midlere kraftproduksjon på mellom 117 GWh/år og 125 GWh/år. Dette tilsier en utbyggingskostnad på mellom 3,6 kr/kWh og 3,85 kr/kWh. Prosjektet fremstår derfor som svært lønnsomt sammenlignet med andre kraftverk som har blitt bygget i moderne tid.

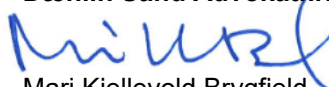
Selv om økt minstevannføring for å dekke TrollAktivs behov vil redusere kraftverklønnsomheten, mener TrollAktiv at de lave utbyggingskostnadene gir handlingsrom for å slippe tilstrekkelig vannmengde. TrollAktiv mener derfor at det må utredes hvordan økt minstevannføring vil påvirke kraftverkets lønnsomhet sett i sammenheng med de lave utbyggingskostnadene som er opplyst i meldingen.

4. Avsluttende merknader

Det er nødvendig at konsekvensutredningen gjennomføres i nær dialog med TrollAktiv, som kan bidra med opplysninger om egne behov, mulige tiltak, m.v. TrollAktiv kan også bidra med å finne frem til aktuelle sakkyndige som kan bidra i utredningsprosessen.

Vennlig hilsen

Dæhlin Sand Advokatfirma AS

Mari Kjellevold Brygfjeld
Advokat